UKNF | URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO

Marcin Mikołajczyk

Zastępca Przewodniczącego
Komisji Nadzoru Finansowego

DML-DMLZNA.071.1.2025.KK

Warszawa, 10 czerwca 2025 roku

Prezesi Zarządów
Banków Komercyjnych
Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
SGB-Banku S.A.
Banków Spółdzielczych

Dot. Otwieranie rachunków bankowych dla obywateli Białorusi

Szanowni Państwo,

w związku z docierającymi do Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego (dalej: UKNF lub Urząd) sygnałami o trudnościach związanych z założeniem i obsługą kont bankowych w Polsce dla Białorusinów i firm z białoruskimi udziałowcami, Urząd przekazuje poniższe informacje.

Obowiązki instytucji obowiązanych wynikające z ustawy AML – identyfikacja i weryfikacja klienta

Na wstępie należy podkreślić, że instytucje obowiązane, w tym banki, są zobligowane ustawą AML[1] do stosowania wobec swoich klientów środków bezpieczeństwa finansowego w zakresie i z intensywnością uwzględniającymi rozpoznane ryzyko prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu związane ze stosunkami gospodarczymi lub z transakcją okazjonalną.

Zgodnie z przepisami ustawy AML, rozpoznanie i ocena ryzyka następuje z uwzględnieniem w szczególności: rodzaju klienta, obszaru geograficznego, przeznaczenia rachunku, rodzaju produktów, usług i sposobów ich dystrybucji, poziomu wartości majątkowych deponowanych przez klienta lub wartości przeprowadzonych transakcji, celu, regularności lub czasu trwania stosunków gospodarczych.

Sposób stosowania środków bezpieczeństwa finansowego powinien być określony w obowiązującej w instytucji obowiązanej procedurze wewnętrznej dotyczącej przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowania terroryzmu. Procedura ta powinna określać, z uwzględnieniem charakteru, rodzaju i rozmiaru prowadzonej działalności, zasady postępowania stosowane w instytucji obowiązanej m.in. w zakresie dotyczącym oceny ryzyka ML/FT klientów oraz stosowania środków bezpieczeństwa finansowego.

Do katalogu podstawowych środków bezpieczeństwa finansowego należy m.in. identyfikacja klienta oraz weryfikacja jego tożsamości. W przypadku osób fizycznych identyfikacja klienta polega na ustaleniu m.in. serii i numeru dokumentu stwierdzającego tożsamość tej osoby. Następnie dane te podlegają weryfikacji polegającej na potwierdzeniu tożsamości klienta,

[1] Ustawa z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz.U. z 2025 r. poz.644), dalej: ustawa AML

osoby upoważnionej do działania w jego imieniu oraz beneficjenta rzeczywistego na podstawie dokumentu stwierdzającego tożsamość osoby fizycznej, dokumentu zawierającego aktualne dane z wyciągu z właściwego rejestru lub innych dokumentów, danych lub informacji pochodzących z wiarygodnego i niezależnego źródła, w tym, o ile są dostępne, ze środków identyfikacji elektronicznej lub z odpowiednich usług zaufania określonych w rozporządzeniu 910/2014. W świetle powyższego należy wskazać, że do identyfikacji i weryfikacji danych osób fizycznych mogą zostać wykorzystane dokumenty, które wprost zostały określone na podstawie przepisów odrębnych jako dokumenty stwierdzające tożsamość.

Przenosząc powyższe na kanwę sygnalizowanych przez Białorusinów trudności związanych z założeniem i obsługą kont bankowych w Polsce, UKNF wskazuje, że instytucje obowiązane mają obowiązek uwzględniania w procesie związanym ze stosowaniem środków bezpieczeństwa finansowego na podstawie ustawy AML, wszelkich dokumentów stwierdzających tożsamość, jakimi mogą legitymować się obcokrajowcy, a za taki dokument, z całą pewnością, należy uznać m.in. tymczasowe zaświadczenie tożsamości cudzoziemca. Zgodnie z przepisami ustawy z 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, wnioskodawcy i małżonkowi, w imieniu którego wnioskodawca występuje, wydaje się, niezwłocznie po przyjęciu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, nie później jednak niż w terminie 3 dni, tymczasowe zaświadczenie tożsamości cudzoziemca. Zaświadczenie to w okresie swojej ważności potwierdza tożsamość cudzoziemca podczas jego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz uprawnia go i małoletnie dzieci objęte tym zaświadczeniem do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej do zakończenia postępowania w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej decyzją ostateczną.

Obowiązki instytucji obowiązanych wynikające z ustawy AML – stosowanie pozostałych środków bezpieczeństwa finansowego

Niezależnie od procesu identyfikacji klienta i weryfikacji jego tożsamości instytucje obowiązane zobowiązane są do stosowania pozostałych środków bezpieczeństwa finansowego określonych w ustawie AML, w tym dotyczących oceny stosunków gospodarczych i, stosownie do sytuacji pozyskiwania informacje na temat ich celu i zamierzonego charakteru, co w praktyce, w przypadku obcokrajowców oznacza, że instytucje obowiązane powinny zgromadzić informacje uzasadniające potrzebę otwarcia rachunku w polskim banku.

W sytuacji, gdy instytucja obowiązana nie może zastosować jednego ze środków bezpieczeństwa finansowego, nie nawiązuje stosunków gospodarczych, nie przeprowadza transakcji okazjonalnej, nie przeprowadza transakcji za pośrednictwem rachunku bankowego, rozwiązuje stosunki gospodarcze.

Jednocześnie UKNF przypomina, że rezygnacja z nawiązania stosunku gospodarczego lub decyzja o rozwiązaniu stosunku gospodarczego nie może być podyktowana wyłącznie faktem, że klient należy do grupy o podwyższonym ryzyku prania pieniędzy i finansowania terroryzmu.

Każda decyzja dotycząca takiego klienta powinna zostać oparta na indywidualnej analizie[2]. Ograniczanie ryzyka w odniesieniu do danej grupy klientów, bez należytego uwzględnienia ryzyka poszczególnych klientów, może być uznane za nieuzasadnione i świadczące o nieskutecznym zarządzaniu ryzykiem prania pieniędzy i finansowania terroryzmu.

Powyższe wynika z wytycznych Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego w sprawie strategii i środków kontroli w zakresie skutecznego zarządzania ryzykiem prania pieniędzy i finansowania terroryzmu przy zapewnianiu dostępu do usług finansowych[3], zgodnie z którymi instytucje obowiązane powinny wprowadzić odpowiednie i uwzględniające ryzyko strategie i procedury w celu zagwarantowania, że ich podeście do stosowania środków bezpieczeństwa finansowego nie będzie skutkowało ogólną odmową nawiązywania stosunków gospodarczych lub rozwiązaniem stosunków gospodarczych z całymi kategoriami klientów, które instytucje uznały za stwarzające wyższe ryzyko prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. Instytucje obowiązane powinny określić w swoich regulacjach wewnętrznych kryteria, na podstawie których będą decydować, że dany stosunek gospodarczy może być odrzucony lub zakończony.

W stosunku do klientów uznanych przez daną instytucję obowiązaną za klientów stwarzających wyższe ryzyko ML/FT, może ona podjąć określone, dodatkowe działania polegające m.in. na zawężeniu oferty produktowej do produktów i usług, które ograniczają możliwość nadużywania tych produktów i usług do celów związanych z przestępstwami finansowymi. Niemniej przed ewentualnym podjęciem decyzji o odmowie lub zakończeniu stosunku gospodarczego, instytucje obowiązane powinny upewnić się, że rozważyły wszystkie możliwe środki ograniczające ryzyko. Każda decyzja o odmowie lub zakończeniu stosunku gospodarczego wraz z jej uzasadnieniem powinna być udokumentowana i udostępniona na ewentualne żądanie organu nadzoru.

W odniesieniu do Banków Zrzeszających UKNF prosi o przekazanie niniejszego pisma Bankom Spółdzielczym pozostającym we właściwości zrzeszeń.

Podstawy prawne

a) art. 33 ust 1 i 2, art. 34, art. 36, art. 37 oraz art. 41 ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz. U. z 2025 r. poz. 644);
b) art. 55a ust. 1 ustawy z 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 2025 poz.223, z późn.zm.).

Z wyrazami szacunku
Marcin Mikołajczyk
Zastępca Przewodniczącego
Komisji Nadzoru Finansowego
/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

[2] komunikat nr 73 GIIF w sprawie wykluczania niektórych kategorii klientów z nawiązywania stosunków gospodarczych (derisking) oraz skarg wnoszonych do Generalnego Inspektora Informacji Finansowej przez klientów instytucji obowiązanych z 25 stycznia 2025 r. – komunikat konsultowany z UKNF.
[3] EBA/GL/2023/04

Do wiadomości:

1. Związek Banków Polskich
2. Generalny Inspektor Informacji Finansowej